1

అపరాజిత

[అపరాజిత !

ఆ పేరంటేనే ఎందుకో నాకంత ఇష్టం. ఈ కథ ప్రచురింపబడినాక దీనికా శీర్షిక తగదని కొందరు మిత్రులన్నారు. తగదేమో ; కాని పూర్తిగా తప్పుకాదేమో కూడా. అసలీకథ రాయగానే చదివి వినిపించగా కర్నూలు మిత్రులు—శ్రీ టి. రాఘవేంద్రరావు సూచించినట్లు దీనికి మొదట 'హీన పుణ్యులు' అని పేరు పెట్టాను. తర్వాత దానిని మార్చాను.

ఇహ అసలుకథ—ఆర్గురు కూతుళ్లు గల మా బంధువొకరు దారుణమైన అనారోగ్యంతో బాధ పడేవారు. పెళ్ళికెదిగిన కూతుళ్లు, నిరుద్యోగం, అనారోగ్యం - ఇంత చీకటిలోనూ తాను నవ్వుతూ, ఇతరులను నవ్విస్తూ బ్రతికిన ఆమనిషి

హఠాత్తుగా - యాభై ఏళ్లు నిండకముందే - మరణించారు. ఆ కుటుంబం అనాధగా నిల్చింది. అప్పటిదాకా, ఒడితప్ప— వీధిముఖ మెరుగని ఆయన కూతుళ్ళలో ఒక యువతి— పెళ్ళికని చదువు మానేసి రెండేళ్ళయిన యువతి పరిస్థితుల కనుగుణంగా పూర్తిగా మారిపోయి, ధైర్యం చిక్కబట్టుకుని, ఉద్యోగంలో ప్రవేశించి, కుటుంబానికి ఆశాకిరణంగా రూపొందింది. ఆ లేతవయసున, ఆ చిన్నమనసున లోపల దాగివుండి, అవసరం వచ్చినప్పుడు బయటపడిన ధీర గుణానికి జోహారు ఈ కథ.

పైన చెప్పిన భాగంమాత్రమే ఈ కథలో వాస్తవం. మిగతాదంతా—డాక్టరూ, లక్ష్మి, ఆమెతల్లి అనారోగ్యం, సరస్వతిప్రేమా అన్నీ—పూర్తిగా ఊహాజనితాలే. ఈకథలో ఒకటి రెండు చోట్ల వాడబడిన భాష, అనవసరమైన ఆడంబరంతో ఈకథ ధోరణికి భిన్నంగా వున్నదని గుర్తించడానికి నాకు మూడేళ్లు పట్టింది.

ఈకథను గురించిన మరొక గమ్మత్తైన విషయం— తెనుగుదేశం మధ్యనుండి వెలువడే ఒకానొక వారపత్రికకు దీపావళి పోటీకని 1958 లో దీనిని వ్రాశాను. ఆపత్రిక ఈ కథ బహుమతికి కాదుగదా, మామూలు ప్రచురణకే అర్హం కాదని వెనక్కు పంపింది. అప్పుడీ కథే, పేరు మార్చి పంపగా, 'భారతిలో' ప్రచురితమయింది. ఆతరువాత 1958-59 సంవత్సరంలో వెలువడిన 1500 తెనుగుకథానికలలో ఉత్తమమైనదిగా దీనిని నవ్యసాహితీసమితి (హైద్రాబాదు) ఎన్నిక చేసింది :

ఇక మీరు చదవండి మీ రేమంటారో చెప్పండి.]

'కోట్లు' —కోటానుకోట్లు కాకపోయినా బట్టను బట్టీ, కత్తెరను బట్టీ అనేకరకా లుంటాయి.

కేవలం జేబులసంఖ్యలోని తేడాతో 'కోట్లలో' కొన్ని విభాగాలున్నాయి. ఆ మహాసందోహంలో బయట మూడూ, లోపల ఒక్కటీ జేబులు గల కోటు ఒకరకం.

అనగనగా అలాటి కోటొక్కటి.

ఆ కోటుకు నాలుగు జేబులు.

'లీకు' తున్న కలంతో సహజీవిస్తున్న భగవద్గీత 'పాకెట్ ఎడిషనూ, ఆ ఎడిషనుమధ్య కర్నూలూ, కంచీ, కాకినాడా, ఖరగ్‌పూరులలో తమ మార్కెట్ ధరలు తేల్చుకోలేక తికమకపడుతున్న భవిష్యజ్ఞామాతల లిస్టూ—

విభవనామ సంవత్సర జ్యేష్ఠశుద్ధ చవితీ గురువార దివసాన ఉదయాత్పూర్వ వేళయందు రామనాథం, కమలమ్మల వంశాంభోనిధి పాలిట చంద్రలేఖగా వెలసిన చి॥ సౌ॥ లక్ష్మీకుమారి జాతకమూ, ఏతజ్జాతకమ్మీద వసిష్ఠుడూ, కౌమారనాడీయుడూ, ప్రొఫెసరుడూ ప్రసరించిన వేర్వేరు ఆశాకిరణాల సంపుటాలూ—

'మావిడి వర్షుల' వారి మూడో అబ్బాయి తాలూకు 'పాస్‌పోర్టు' సైజు ఛాయాచిత్రమూ, దానితోబాటు వా రడిగిన లాంఛనాలు నిండిన పావుతావుల సంపుటీ—

అవుతున్న ఖర్చులకోసం వదిలిపెడుతున్న డబ్బులకు మాజీ పుట్టినిల్లయిన మనీపర్సూ, కాబోయే వియ్యంకుళ్ళకు వ్రాయబోయే కార్డులూ—

ఇవి నాలుగు జేబులనూ వరుసక్రమంగా అలంకరించాయి.

—రామనాథం ఒక్కసారి మొహాన్ని రుమాలుతో తుడుచుకుని జేబుల బరువు ఫలితంగా ఊడిపోతున్న కోటు బొత్తాలను సరిచేసుకుని, తలెత్తి పేరి శాస్త్రిల వంక చూశాడు.

ఫాలభాగంమీద గంధం రేఖమీదుగా తమ కుడిచేతి ఉంగరపు వేలును రాస్తూ పలికారు పేరిశాస్త్రుల్లు—"అంతేనండి, రామనాథం

గారూ! ఈ కుజుడుగనుక కాస్తా ఆ ఇంట్లో వుండివుంటే—ఈ నెలూరబ్బాయికన్న మించిన సంబంధం లేదనుకోండి!''

"హుఁ" అనుకుని నెల్లూరి వరరత్నం జాతకాన్ని మడిచి భగవద్గీతలో పెట్టుకుని లేచాడు రామనాథం.

*   *   *

'మలయమారుతాల మధురరాగాలకు తీవెలకొసని పూలబాలలు ఎదలుమరచి పదాలు వేస్తుంటే, కోయిలలూ, క్రౌంజివుళ్లూ తలలూపుతున్నాయి. తళుకు బెళుకుల తారకలుగజ్జెలై ఘల్లుమంటుంటే, పాల వలువలు మేనబూనిన పసిడివెన్నెల వింతవిన్యాసాలను విసరుతూంది. సంగీతం సౌరభాన్ని పంచుతూంది. సౌందర్యం సంతోషాన్ని చల్లుతూంది. అదంతా ఏవిటో! అదంతా ఎక్కడో!!

'ఈ సౌందర్యానందాల మధ్య ఉన్నట్లుండి ఒకమూర్తి అవతరించాడు. ఇంత అందమూ అతనికి అంజలి ఘటించింది. ఆమూర్తి రాజఠీవితో ముందుకు సాగివస్తున్నాడు. అతడి నొసటిమీది తిలకం దర్పంతో చూస్తూంది. శంఖంలాటి గళసీమను విరహోత్కంఠిత బాహు యుగళిలా పెనవేసుకున్న హారం దివ్యతేజంతో అధరాలమీద ఆనందనృత్యం చేస్తూంది. అతడికళ్లు ఒళ్లికి గిలిగింతలు పెడుతున్నా.'—

—'కుమారి ఎం. లక్ష్మి' అని వ్రాసివున్న పుస్తకం క్రింద పడింది.

రాకెట్‌ను పరిహసించే వేగంతో మనస్సు క్రిందకు దిగింది.

అట్టే జనంలేని రోడ్డుమీద ఒకానొక బస్సుకని నిల్చున్న లక్ష్మికళ్లు ఎదుటి బస్‌స్టాప్‌మీదికి వెళ్ళాయి.

తెల్లటి పంట్లాం, తెల్లటి చొక్కా, నీలిరంగు టై ధరించిన 'అతడు' కనుపించాడు. అతడి భుజంమీద స్టెతస్కోపు వేలాడుతూంది. కళ్ళజోడు వున్నాయి. అతడు నవ్వుతున్నాడు!—తటాలున తల తిప్పుకుని, మొహం ముడుచుకుని, పమిటను బాగా లాగి కప్పుకుంది లక్ష్మి.

‘ఎంత సిగ్గు ఎంత సిగ్గు!... ఏవిటీ ఆ వెర్రి వెర్రి ఆలోచనలు! అంతసేపూ అలా ఆవ్వ!...అతడివైపు చూశానుగాబోలు! ఏమనుకుని వుంటాడు? ఛీ!’

—ఈసారి బస్సు రణగొణ ధ్వని వాస్తవికానికి ప్రతినిధై మేలుకొలిపింది.

లక్ష్మి ఇల్లు చేరింది.

ఆరోజు రాత్రి భోజనాలదగ్గర—

“అయితే, అంతేనన్నమాట!” అంది కూర వడ్డిస్తున్న కమలమ్మ.

“ఆ, అంతే! అన్నీ బాగున్నాయి కాని కుజుడు బావు లేట్ట!”

“కుజుడూ, గురుడూ అంటూ ఇలా ఎన్నాళ్ళండీ?”

“ఏంచేస్తాం కమలా! చూస్తూ చూస్తూ జాతకం కుదరని చోట అమ్మాయి నెలా ఇవ్వడం?”

“ఆ...తిరపతి వాళ్ళేమయినా సమాధాన మిచ్చారా?”

“ఆ! ఇచ్చారు! నాలుగువేలకు తక్కువయితే వాళ్ళసలు అనుకోదలచుకోలేదట!”

“హుం...దానికి పదిహేనోఏడు కూడా నిండబోతూంది.” అంది కమలమ్మ. రామనాధం రెండు నిముషాలపాటు మాట్లాడకుండా భోజనంచేశాడు. హఠాత్తుగా పలికాడు :

“కమలా! ఈ సంవత్సరంతో లక్ష్మిని చదువు మాన్పించేస్తాను!”

కమలమ్మమొహంమీద ప్రశ్న వెలిగింది.

“ఏదో ఫోర్తుఫారందాకా చదివింది...చాలు! ఇంట్లో వుంటే నాకు చేదోడువాదోడుగా వుంటుంది. అదీగాక, సరస్వతికూడా మూడోఫారానికి రాబోతున్నది. దానితర్వాత గాయత్రీ, బాబ్జీ వున్నారు. వీళ్ళందరికీ జీతాలూ, చదువులూ, పెళ్ళిళ్లూ—నాచేత కాదు కమలా!”

కమలమ్మ మొహంమీదప్రశ్నపోయింది; సానుభూతివచ్చింది.

—‘మొదటి తల్లికోట యుద్ధము ఎక్కడ, ఎప్పుడు, ఎవరెవరికి మధ్య జరిగెను?’ అని పరీక్షార్థం భారతదేశ చరిత్రను అతి

తీవ్రంగా పరిశోధిస్తున్న కుమారి లక్ష్మికి అప్పట్లో తాను రాయబోయే ఆఖరి పరీక్ష అదే అని తెలియదు మరి!

*　　*　　*

వాయిదాల పద్ధతిలో దాదాపు వేయిరూపాయలు రైలువాళ్ళకూ, పోస్టలు వాళ్ళకూ విరాళాలిచ్చాడు రామనాథం. ఊర్లు తిరిగాడు, ఉత్తరాలు వ్రాశాడు. అతడి మనస్సు పదహారు పౌండ్లదేహాన్ని ఆరగించింది. కుమారి లక్ష్మి చదివివుంటే ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. అయిపోయివుండేది. సరస్వతి నాలుగోఫారం పూర్తిచేసింది. గాయత్రి అయిదో తరగతి దాటింది. బాబీకి రైల్లో అరటిక్కెట్టు కొనాల్సిన ఈడొచ్చింది.

—"అయితే ఆ అనకాపల్లి వాళ్ళకు సరస్వతి ఫోటో అదీ పంపుతారా?" అంది తమలపాకులకు సున్నంరాస్తున్న కమలమ్మ.

"ఆ .."—వెల్లకిలపడుకుని వున్నాడు రామనాథం. ఉన్నట్లుండి గుండెలో శూలంపెట్టి పొడిచినట్లయింది. పళ్ళతో క్రింది పెదవిని నొక్కిపట్టాడు. అదొక మహాయుద్ధం.

చీకటి కమలమ్మ మనశ్శాంతిని కాపాడింది.

"దేవుడి దయవల్ల కుదిరితే ఈ శ్రావణంలోనైనా రెండు పెళ్ళిళ్ళూ ఒక్కసారే చేసేయవచ్చు,"—మనసు మేళతాళాలకూ, మంగళసూత్రాలకూ మధ్య విహరిస్తోంది.

"ఏమండోయ్! ఏమీ, పలకరేం .."

"అలాగే, అలాగే! కనీసం లక్ష్మిదయినా కుదిరితే—"

"ఐతే సరస్వతినీ ఈసారితో బడిఆపించేద్దాం."

"వద్దు" అన్నాడు రామనాథం, కటువుగా. కమలమ్మ ఉలిక్కిపడింది. లేచి కూచున్నాడు రామనాథం. "వీల్లేదు. సరస్వతిని చదవ నివ్వాలి! అపుడు బుద్ధి గడ్డితిని పెద్దదానిచదువు పాడుచేశాను. కనీసం సరస్వతయినా ఆ ఎస్. ఎస్. ఎల్. సీ. పూర్తిచేస్తే ముమ్ముందు..." అంతటితో ఆగిపోయాడు రామనాథం. నలభై యేళ్ళ జీవితంలోనూ మొట్టమొదటి సారిగా అతడి ఆలోచనా యంత్రాన్ని అర్థంకాని అమావాస్య ఆవరించింది. కాలెక్కడికో జారిపోయినట్లనిపించింది.

—కమలచేతిని తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడు మానవుడు - రామనాథం.

హాల్లో నిద్రపోతూన్న లక్ష్మీకుమారి నిద్రముందు తెల్ల పంట్లామూ, తెల్లచొక్కా తేలియాడుతున్నాయి.

...మహాయుద్ధంలో-చిరంజీవి మృత్యువు మరొక్కసారి మందహాసం చేసింది.

"ఇంకేముందమ్మా... గుండెఆగి పదినిమిషాలయింది" అని లేచారు డాక్టరు మల్లికార్జునరావుగారు.

'ఆ!' అని అరిచి రామనాథం దేహంమీద పడిపోయింది కమలమ్మ. లక్ష్మి సరస్వతి గాయత్రి లేగదూడల్లా రోదించారు. బాబ్జీ అమ్మచీరనుపట్టి లాగుతున్నాడు.

గుండె లగ్నిపర్వతాలయాయి.

రక్తం కన్నీరయింది.

ఊహించిన భవిష్యత్తు పేకముక్కలకోట అయింది......

...భూగోళం సూర్యభగవానుడిచుట్టూ రెండు ప్రదక్షిణాలు పూర్తిచేసింది.

కాలం బాధ కాఠిన్యం తగ్గించింది; కర్తవ్యంలోకి దించింది.

స్నేహాన్ని 'సృష్టిలో తీయని' దానిగా చేసిన కొద్దిమందిలో ఒకరయిన రాజారావుగారు బాల్యస్నేహితుడు రామనాథాన్ని, మరణించిన తర్వాతకూడా, మరవకుండా వున్నారు. ఎస్. ఎస్. ఎల్ సి. పూర్తిచేసిన సరస్వతికి డైరెక్టర్ రాజారావు తమకంపెనీలో వందా పదిరూపాయల జీతంమీద ఉద్యోగం ఇప్పించారు.

యామిని సెలవుతీసుకుంది.

ఉషస్సు 'రానా?' అంది .....

* * *

"చూడవే, అక్కయ్యా, వీడు—! నా పెన్సిలు తీసుకుని ఇవ్వనంటున్నాడు..."

"ఒరేయ్ బాబ్జీ! గాయత్రి పెన్సిలు దాని కిచ్చేసేయ్."

"మరి నాకో?"

తాను రాస్తున్న ఫైలును మూసేసి కుర్చీలోనుంచి లేచి బాబ్జీని ఎత్తుకుంది సరస్వతి.

"పెన్సిలుతో పాఠం రాసుకోకుండా వెడితే, చిన్నక్కయ్యని మేష్టారు కొడతారమ్మా..."

"మేష్టారిని నేను కొడతాన్లే!"

"ఆరివెధవా! రేపు బళ్లో చేరింతర్వాత ఆ పనే చేద్దువుగాని. ముందు చిన్నక్కయ్య పెన్సిలు ఇచ్చేయమ్మా...నీకు సాయంకాలం రంగు రంగుల బలపాలు పట్టుకొస్తానుగా—"

"అక్కయ్యా, అక్కయ్యా .... మరి సుద్దముక్కలు?"

"ఓ...అవికూడా! ఓ పెట్టినిండా తెచ్చిస్తాను. ఏం?"

"అయితే సరే!" గాయత్రి తన పెన్సిలు పుచ్చుకుని వెళ్ళిపోయింది,

సరస్వతి బాబ్జీ నెత్తుకుని స్నానాలగదిలోకి వెళ్ళింది. స్నానం అయింతర్వాత వాడిని తుడవడానికని పడకగదిలోకి వచ్చింది. మంచంమీద పడుకుని ఏదో పాతపత్రిక తిరగవేస్తూంది కమలమ్మ. సరస్వతి బాబ్జీని తుడుస్తుండగా కమలమ్మ ఒక్కనిముషంసేపు 'ఖళ్ళు' న దగ్గింది.

"అమ్మా!" అని పిలిచింది సరస్వతి.

"ఏంతల్లీ!"—కమలమ్మ ఎగశ్వాస పీలుస్తూంది— "ఈ దరిద్రుడేమయినా అల్లరిపెట్టాడా? వీళ్ళందరూ కలిసి నీ ప్రాణాలు తినేస్తున్నారే!"

"అబ్బబ్బ! అదేమీలేదమ్మా! నీ ఆ దగ్గువింటుంటే భయంగా వుంది. డాక్టర్ మల్లికార్జునరావ్ దగ్గరికి వెళ్ళిరాకూడదమ్మా...?"

"ఎందుకులే సరస్వతీ?"

"ఎందుకులే, ఎందుకులే అని కాస్త పెద్దగా ఏదయినా తెచ్చుకుంటే పిల్లలం మేము ఏడవాలి కదమ్మా!"

"నాకేమీ రాదుతల్లీ! అంత అదృష్టమే వుంటే నేనే ముందు పోయేదాన్ని."

"ఆ మాటొకటి నేర్చుకున్నావ్ అన్నిటికి ముందు!...నీవు వెళ్ళకపోతే సాయంకాలం ఆఫీసునుండి వస్తున్నపుడు నేనే వెళ్ళి వస్తా..."

*   *   *

"సరస్వతీ! వడ్డించాను రావే! తొమ్మిదయిందీ—" అంటూ సగం తడిసిన చీరకొంగును నడుములో చెక్కుకుని ప్రవేశించింది లక్ష్మి.

లక్ష్మిని చూడగానే కమలమ్మ మొహం అటు తిప్పుకుంది. లక్ష్మికీ, కమలమ్మకూ మధ్య సరస్వతివుంది. కమలమ్మ కళ్ళు నయాగరాలయాయి.

'ఈ అమ్మకెపుడు తెలివి వస్తుందో'—అనుకున్న సరస్వతి—"ఇదుగో నిముషంలో స్నానంచేసి వస్తానక్కయ్యా! ముందు గాయత్రికి పెట్టి, దాన్ని పంపించేసెయ్" అని ఉతికిన చీరా, సబ్బూ పట్టుకుని అక్కయ్య వెనకాల నడిచింది.

"అక్కయ్యా! నేను బడికివెళ్తున్నా!" అని గుమ్మంలోంచి కేకపెట్టింది గాయత్రి.

"అలాగే!" అంటూ లక్ష్మి సరస్వతికి నెయ్యి వడ్డించింది.

"ఏమే అక్కయ్యా! ఆ సైన్సు బొమ్మ మళ్ళీ గీచావుటే?"

"అబ్బ, లేదే! నీకింకా స్త కూరగావాలేమో, చూడు!"

"నీకు చదువంటే బొత్తిగా శ్రద్ధే వుంటంలేదు."

"అదికాదే—తీరిక దొరక్కుండా వుంది."

"ఎలాగో తీరిక చేసుకోవాలి మరి! మొత్తంమీద నీవీసారి ఆ ఎస్. ఎస్. ఎల్. సీ. అయిందనిపించాలి."

"అలాగేలేవే....అయినా లెక్కలంటే కాస్త ఇదిగా వుంది." అంటూ లక్ష్మి మజ్జిగ గిన్నెను చెల్లెలిపక్క పెట్టింది.

"లెక్కలేగా-నేను చెబుతానులే! రోజూ రాత్రిపూట ఓ గంట చదివావంటే తప్పకుండా పాసవుతా వక్కయ్యా"

"ఊ"—అన్న లక్ష్మి మనసులో-ఎక్కడో ఒక మూలలో-రోజూ రాత్రి కళ్లమూసుకునేసరికి ప్రత్యక్షమయే ఆ తెల్ల చొక్కామీద నీలిరంగుటై, స్టెతస్కోపూ ధరించిన మూర్తిమెదిలింది.

"అక్కయ్యా! నీమొహం అలా ఎర్రగా వుందేమిటే?"

"అబ్బెబ్బె! ఏమీలేదే..."

"జ్వరంగాని వచ్చిందేవిటి?"

"జ్వరమూలేదు, జలుబూలేదు—నీవు ముందులేచి ఆఫీసుకు వెళ్ళవే—టయిమయింది."

"ఏమో నమ్మా! జ్వరం అదీ వస్తే కాస్త ముందే జాగ్రత్త పడండి! అంతే కాని తర్వాత..."

"అబ్బబ్బ! నీలెక్చ రిహ చాల్లేవే...! మరీ ఇటీవల అందరికి మొగుడి కింద తయారవుతున్నావ్..." అని లేచి వెళ్ళింది లక్ష్మి.

ఆమెను చూస్తూ నిట్టూర్చిన సరస్వతిలో వాళ్ళనాన్న అంశం విశ్వరూపం ధరించింది.

* * *

'విరజాజులూ
హరివిల్లులూ
విరిశాయి-నీ
చిరునవ్వులో

మురిసింది-నా
ఎదకోర్కెతో."

—అని డైరీలో రాసుకున్నాడు శ్రీనివాసరావు. మూడుసార్లు చదువుకున్నాడు. డైరీ మూసేసి సిగరెట్లు వెలిగించాడు. లైటార్పి కిటికీదగ్గరకొచ్చి నిల్చున్నాడు. బయటికి చూశాడు.

విభావరి వేయి హస్తాల క్రింద విశ్వం విశ్రాంతి తీసుకుంటూంది. నక్షత్రాల రత్నాలు నీలికంబళిమీద నిశ్శబ్దంగా నవ్వుతున్నాయి. మేఘ బాలల పవిటచాటున దాగుడు మూతలాడుతున్నాడు దశమినాటి శశిరాజు. తల్లిజోలపాటలా, ప్రియసతిప్రేమ కలలా మెల్లగా కదుల్తున్నాడు వాయుకుమారుడు.

అంత ఆనందాన్ని భరించలేనన్నది శ్రీనివాసరావు హృదయం. అతడి కళ్ళు మూసుకున్నాయి—పొద్దున...

"డాక్టరుగారు లేరా ?" గాజు గ్లాసుకు స్పూన్ తగిలినట్లుం డింది ఆ స్వరం.

"లేరండీ! ఇపుడే ఒక కేసుకని వెళ్ళారు."

"సరే అయితే."

"మీకేమి కావాలో చెబితే...?" అని ఆత డంటుండగానే వెళ్ళిపోతున్న ఆ అమ్మాయి వెనక్కి తిరిగిచూచింది.

ఆదెనుండీ అసంఖ్యాకులనుభవించిన అనుభూతి ఆక్షణం అనంతమై, నవనవోన్మేషణమై పునరుక్తమయింది.

"మీ పేరు ?"—యౌవనంలోని కుతూహలం అడిగించింది పాతికేళ్ళ అబ్బాయిని.

"మా అమ్మ పేరు కమలమ్మ"—ప్రపంచాన్ని తెలుసుకున్న జ్ఞానం పలికించింది పద్దెన్మిదేళ్ళ అమ్మాయిని.

"నేనడిగింది మీ పేరు...!"

"అది మీ కెందుకూ ?"

"ఊరికే. తెలుసుకుందామని..."

"అబ్బబ్బ! అతడి కళ్ళలా వెతుకుతాయేం..."

"పేరు చెప్పడానికిష్టం లేకపోతే పోనివ్వండి కాని ఆ సీసా ఇలా తెండి."

"ఏం మందివ్వాలో మీకు తెలుసా ?"

"ఆ..." అంటూ ఆమెచేతిలోని సీసాను తీసుకున్నాడు. అతడి చేయి తనచేతికి తగలనందుకు ఆమె 'అమ్మయ్య' అనుకుంది. అమ్మ దగ్గును వివరించింది.

అతడు మందు కలిపి సీసాలో పోస్తున్నాడు.

"మీరు కంపౌండరా ?" అతడు తిరిగి చూశాడు. నవ్వాడు.

"అదేవిటీ, ఈ మని షిలా నవ్వుతాడేం..."

"అవును. నేను కంపౌండర్నే !"

"మరి ఇన్ని రోజులూ మీరులేరే ?"

"నే నిటీవలే వచ్చాను." అతడు సీసాకు లేబిల్ అతికిస్తు న్నాడు. ఇంతలోకే గుమ్మంలో కారాగింది. బూట్లశబ్దం సమీపిం

చింది. హఠాత్తుగా అమ్మాయి కొ స్త దూరంగా జరిగి గోడమీదున్న కేలెండర్లను చూడసాగింది.

"హల్లో! ఏవమ్మా సరస్వతీ! మీ అమ్మ ఎలావుంది?" అంటూ కోటుతీశారు డాక్టరు మల్లికార్జునరావు.

"బాగానే వుందండీ! కొ స్త దగ్గుగా వుంటే మందుకని వచ్చాను. మీరు లేకపోయేసరికి——"

"ఆ! నేను లేకపోతే ఏం...మా తమ్ముడున్నాడుగా——"

"ఎవరండీ?"

"ఇదిగో వీడే——శ్రీనివాస్‌రావ్! మొదట ఇక్కడో రెండేళ్లు చదివి తర్వాత విశాఖపట్నంలో ఎం. బి., బి. ఎస్. పూర్తిచేశాడు. వచ్చి వారమయింది"

'కంపౌండరు' చిరునవ్వుతో సరస్వతివైపు చూశాడు. సరస్వతి కళ్ళలోని కోపానికి తాత్పర్యం డాక్టర్ మల్లికార్జునరావు కంద లేదు. మందుసీసా పుచ్చుకుని చరచర నడిచిపోయింది సరస్వతి...

కళ్ళు తెరిచాడు శ్రీనివాసరావు. గదంతా చీకటిగా వున్నట్లని పించింది. ఆకాశాన్ని చూశాడు. చందమామను తన పమిటచాటున దాచుకుం దొక మబ్బుకన్నె.

* * *

——"అబ్బ! ఇవాల్టికిహ చాల్లేవే అక్కయ్యా!" అని ఆవలిస్తూ తన చాపమీద పడుకుంది సరస్వతి.

"అదేమే, రోజూ పదకొండుదాకా నా ప్రాణం తీసే దానివిగా" అంది లక్ష్మి.

"ఇవాళ కొ స్త తలనొప్పిగా వుందక్కయ్యా..."

"అయితే ఆమాట నాతో ఇంతవరకూ చెప్పలేదేం?" అని లేచివచ్చి లక్ష్మి చెల్లెలి నుదుటిమీద చేతి నానించింది. "కాలిపోతూందే సరస్వతీ!"

"ఏమీలేదే!...నిద్రపడితే అదేపోతుంది."

"నువ్వొ త్త తెలివితక్కువదానివే ..పైపెచ్చు అందరికీమాత్రం ఆరోగ్య సూత్రాలు వల్లిస్తావు... తలనొప్పిగా వుంటే ఇవాళ ఈ

వెధవ పాత అసలు ఎవడు చెప్పమన్నాడూ...?" అంటూ లక్ష్మి తన చెల్లెలి తలను తన ఒడిలో వుంచుకుని నెమ్మదిగా ఒత్తసాగింది.

"ఫరవాలే దక్కయ్యా! నువ్వెళ్ళి పడుకో!"

"నీవు నోర్మూసుకుని నిద్రపో ముందు " అని మందలించింది ఇరవై రెండేళ్ళ కన్య లక్ష్మి —

* * *

"నమస్కారమండీ డాక్టరు గారూ!"

"నమస్కారమమ్మా! ఏమిఁటిలా వచ్చావు...?. అమ్మ దగ్గెట్లా వుందీ?"

"ఫరవా లేదండీ!"

"వీడు మీ తమ్ముడు కాదూ?"

"అవునండీ...వీడికి రెండురోజులనుండి మెడ ప్రక్క వాపుగా వుందండీ..."

"ఓహో ఏదీ ఇలా రావోయ్." ఇంతలో టెలిఫోన్ మోగింది. డాక్టరు లేచి వెళ్ళారు.

సరస్వతి కళ్ళు వెతుకుతున్నాయి.

మల్లికార్జునరావు వచ్చారు. "అమ్మాయ్! నీ విలా కూచో!- నేనొక 'డెలివరీ' కేసుకోసం వెళ్ళాలి! మా బ్రదర్ వస్తాడు—" అని లెదర్‌బేగ్ తీసుకుని, నౌకర్‌ని పిలిచి మేడమీదకు కబురు పెట్టారు.

శ్రీనివాసరావు మెట్లు దిగుతున్నాడు.

వీధిలో కారు బయలుదేరింది.

సరస్వతి హృదయం గడియారంలా వినవస్తూంది. 'ఆఫీసులో డైరెక్టరుగారు మొదలు ఎంతమంది మగవాళ్ళతో మెలగవలసి వస్తుందీ! కాని ఇక్కడ ఎందుకిలా...'

దగ్గిర కొచ్చి నిల్చుని గొంతు సరిచేసుకున్నాడు డాక్టరు శ్రీనివాసరావు.

"న న స్నమస్తే."

"నమస్తే... మీ రలా కూర్చోండి. ఫరవాలేదు! . అమ్మగారి దగ్గు తగ్గిందా?"

‘‘ఆ.’’

‘‘మళ్ళీ అమ్మగారి మందుకోసం వచ్చారా ?’’

‘‘కాదు !’’

‘‘మరి ?’’

‘‘మా తమ్ముడికి——’’ అని బాబ్జీ మెడమీద వాపును చూపెట్టింది సరస్వతి.

శ్రీనివాసరావు పరీక్షించి చూశాడు.

‘‘ఇది లోపల ‘గ్లాండ్సు’కు సంబంధించిన వాపు....’’ సరస్వతి భీత హరిణేక్షణ అయింది .. ‘‘అబ్బే...అపాయం ఏమీలేదులెండి. మీరు త్వరగా వచ్చారుగనుక చాలాతేలికగా నయమయిపోతుంది.... ఇప్పు డో ఇంజక్షనిస్తాను. రే పీపాటికి వాపు తీసేస్తుంది...’’ అని శ్రీనివాసరావు కాసేపు డాక్టరయాడు.

స్టవ్ వెలిగించి సిరంజి స్టెరిలైజ్ చేశాడు. ఇంజక్షన్ ట్యూబు పగలగొట్టి, సూదిని ట్యూబులోకి దింపి, మందును సిరంజిలోకి లాగుతున్నాడు శ్రీనివాసరావు. సరస్వతి కళ్ళార్పకుండా చూస్తోంది.

‘ఆ వేళ్ళు... ఆ వేగం... ఆ నిపుణత... ఆ మొహంలోని దీక్ష !’

మందుట్యూబ్ పారేసి శ్రీనివాసరావు ఇటు తిరిగాడు ..... ‘‘అక్కయ్యా ! పోదామే...’’ అన్న బాబ్జీ గొంతు వాళ్ళిద్దరి చూపులకూ విడాకు లిప్పించింది.

సరస్వతి మొహం కుంకుమభరిణ అయింది.

శ్రీనివాసరావు చిరునవ్వు నవ్వాడు. ‘‘కాస్త వీడిమొహం అటు తిప్పి పట్టుకుంటారా ?’’

అలాగే చేసింది సరస్వతి. వంగి ఇంజక్షన్ నివ్వబోయాడు శ్రీనివాసరావు. బాబ్జీ ‘కెవ్’మని ఒక్క ఊపుఊపాడు. వాడిని పట్టుకున్న సరస్వతి చేయి తటాలున ఎగిరి శ్రీనివాసరావు చెంపక్రింద తగిలింది.

‘‘క్షమించండి !’’

"ఫరవాలేదు." ఇటు తిరగలేదు శ్రీనివాసరావు-"అబ్బాయి... ఇదిగో... ఒక్కనిముషం—నీవు చాలా ధైర్యవంతుడివికదూ...ఏదీ. అటు తిరుగూ... ఊఁ, అయిపోయింది..."

సిరంజిని 'ట్రే' లో పడేసి చేతులు కడుక్కున్నాడు శ్రీనివాసరావు; తువ్వాలుతో తుడుచుకుంటున్నాడు.

"ఎంత ఇవ్వాలండీ?" అని అడిగింది సరస్వతి.

"ఏవిఁటండీ?"

"ఇంజక్షనుకు—?"

"ఓ, అదా...ఫరవాలేదులెండి!"

"అంటే...?" సరస్వతి మొహంలో దెబ్బతిన్నట్లు లేచిన పౌరుషం శ్రీనివాసరావులో ఆమెమీద గౌరవానికి నాంది అయింది.

"తర్వాత ఇద్దురు గాని లెండి."

"అలాక్కాదు. దయచేసి చెప్పండి..."

"ఆ ఇంజక్షన్ ఖరీదు మూడు రూపాయలు." సరస్వతి టేబిలుమీద నాలుగు రూపాయ లుంచింది.

"ఒక్కరూపాయి ఎక్కువగా వున్నట్లుంది!"

"మీ ఇంజక్షన్ ఛార్జీతో కలిపి వుంచాను."

"భలేవారండీ మీరు!" అన్నాడు శ్రీనివాసరావు నవ్వుతూ. సరస్వతి మనసు ఆమె వద్దంటున్నకొలది పౌర్ణమినాటి అర్ణవమయింది. కాళ్ళు చెప్పినమాట వినడంలేదు.

"పోదామే అక్కయ్యా" అన్నాడు బాబ్జీ.

"వస్తానండీ!"

"వీలుంటే మళ్ళీ కనపడి తమ్ముడి కెలా వుందో చెబుతారా?"

"అలాగే" నని ఒప్పుకున్న సరస్వతికి "నన్ను వాడుకో వచ్చుగా" అన్న టెలిఫోను కన్పించింది ..

—ఆరోజు సాయంకాలం సరస్వతి ఆఫీసు వదిలేసరికే మబ్బులు దిట్టంగా వున్నాయి. ఆమె బస్సెక్కింది.

'బాబ్జీవాపు ఆయన చెప్పినట్లు ఒక్కరోజులో తగ్గిపోయింది... ఆయన ఎంత సరీగ్గాచెప్పారో!...మళ్ళీ కనపడి చెప్పమన్నారు

తనతో.. మూడురోజులయినా వెళ్ళలేదు... వెళ్ళాలి...అబ్బే... ఎలా వెళ్ళడం...ఆయన క ళ్ళలా...'

కండక్టరు అరిచాడు. తన స్టాపువచ్చింది; సరస్వతి దిగబోయింది.

వర్షం ధారాపాతంగా కురుస్తూంది. పేవ్ మెంటంతా నీళ్లు.

"దిగవమ్మా!" అన్నాడు కండక్టరు. సరస్వతి దిగింది.

కళ్ళు తెరవడంకూడా కష్టమనిపించేంత వర్షం.

అలాగే తలెత్తిచూసింది సరస్వతి. ఎదుటవున్న షాపుల పంచలో కాసేపు నిలబడదామనుకుంది. కాని వర్షంపడని ప్రతీ చదరపు అంగుళానికీ ఒక్కరు చొప్పున ఇరుక్కుని వున్నది మహా నగరం జనాభా.

ఏమీ తోచలేదు సరస్వతికి. ఆపాటికే నెత్తిమీదనుండి మొహంమీదకు నీటిధారలు కారడం మొదలెట్టాయి.

క్షేమంగా తడవకుండా నిల్చున్న పురుషపుంగవు లందరికీ ఆ యువతి అలా తడుస్తుంటే చూడ వినోదంగా వుంది!

"ఏమండోయ్!" సరస్వతి తిరిగింది.

బస్ స్టాప్ ప్రక్కనే కారాగింది. తలుపుతీస్తూ... "ముందు లోపలికిరండి!" అన్నాడు శ్రీనివాసరావు.

సరస్వతి ఏమీ మాటాడలేకపోయింది.

శ్రీనివాసరావు కాస్త తలుపుప్రక్కగా జరిగి "రండీ! వస్తారా లేక.." అంటుంటే సరస్వతి మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోబోయింది.

శ్రీనివాసరావు గబగబ కారుదిగి, సరస్వతి జబ్బపట్టుకుని, తీసుకెళ్ళి కూచోపెట్టి, తలుపుమూసి, కారు 'స్టార్టు' చేశాడు.

పేవ్ మెంటుమీద కొందరు నాగరికుల కనుబొమ లెగిరాయి.

"పట్టపగలు! నడిబజారులో!!" అని ముక్కున రెండువేళ్లు వేసుకుంది ఒక శ్రీహరి.

"ఎంత తెలివితక్కువ వారండీ మీరూ! అంత వర్షంలోనూ అలా తడిసిపోతూ నిల్చుంటారేం...ఏదీ, మైగుడ్ నెస్! మీతల. ఓ చిన్న చెరువులా తయారయిందంటే నమ్మండి: ..ఇదుగో మీ సీటు వెనకాల తువ్వాలుంది. దయచేసి తుడుచుకోండి...ఊ...నామాట

వినండీ. ఇంత చదువుకున్నవాళ్ళు మీరు ఇలా చేస్తారేవిటండీ.. ఫూలిష్! వెరీ ఫూలిష్! అనవసరంగా జబ్బును తెచ్చుకోవడం... హూం''

తల ఒత్తుకుంది సరస్వతి. ఎక్కడో తేలి తేలి పోతున్నట్లుంది. కారెక్కడికి పోతూందో తెలియడంలేదు. శ్రీనివాసరావు స్వరం మాత్రం వెచ్చగా, కమ్మగా, మత్తుగా, మెల్లగా, వినవస్తూంది.

''ఏమండీ...మిమ్మల్నే! మాటాడరేం? కోపంవచ్చిందా నా మీద?'' ప్రాధేయతతో అడిగాడు శ్రీనివాసరావు.

"ఎందుకూ?'' అంది సరస్వతి నెమ్మదిగా ఒక్కొక్క మాటనూ పంజరంనుండి వదలిపెడుతున్నట్లు.

''అమ్మయ్య! ఆఖరికి మౌనం ముగిసిందన్నమాట!"

సరస్వతి నవ్వింది.

''ఇంత చక్కగా నవ్వగలిగినవాళ్ళు అలా మొహం ముడు చుక్కుంటే కోపం వచ్చిందనుకోక మరేవిటీ?''

''నాకు కోపం ఎందుకండీ? ఇంకా మీకు నేను 'థాంక్స్' చెప్పాలిగానీ___''

''అలా చేయి పట్టుకుని తీసుకు వచ్చినందుకు బాధపడ్డారేమో, 'అపాలజీ' ఇచ్చుకుందామని...''

''అబ్బే అదేమీ...'' అనబోయి తన కుడిజబ్బను చూచుకుంది సరస్వతి. శ్రీనివాసరావువైపు చూసింది. అతడి దృష్టి రోడ్డుమీద వుంది. ఎడమచేయి ఒడిలో వుంది; కుడిచేయి 'స్టీరింగ్' మీద వుంది. 'ఆ... వేళ్ళు...ఎంత సున్నితంగా వున్నాయి! ఇందాకా ఆవేళ్లే తన '

కారు నెమ్మదిగా ఆగింది. రోడ్డుమీద జన సంచారం అట్టే లేదు. మంత్రముగ్ధలా కూచుని వుంది సరస్వతి.

''ఒక్క నిమిషం వుండండీ!'' అని కారు దిగాడు శ్రీనివాసరావు. కారు వెనకతలుపు తెరిచి, మళ్ళీ వెంటనే మూశాడు; 'పేవ్మెంటు' దాటాడు.

పాల వెన్నెలలు పూలబాటల మీదిదే జీవితపథమనీ, దాని చివరిని నందనవనం తనకోసం తప్పకుండా కాచుకుని కూచుం

టుందనీ, ప్రతి వ్యక్తీ కలల వలలు విసరవలసిన వయసులో - సంసార భారాన్ని తన భుజాలమీద భరిస్తున్న సరస్వతి, - ఆ కొద్ది సేపూ, తన్నూ తన జీవితాన్నీ మరిచి తాత్కాలికమయిన ఆ వర్త మానాన్నే నిరంతర భవితవ్యంగా చేసుకోవాలనీ, అప్పటి ఆ క్షణి కానుభూతిని తనివితీరా అనుభవించి దానికి చిరంజీవిత్వంపోసి దాచుకోవాలనీ ప్రయత్నిస్తూంది అవ్యక్తంగా,

శ్రీనివాసరావు వచ్చాడు. ఫ్లాస్కులోని వేడి వేడి ఓవల్టిను కప్పులోకి పోసి...''పుచ్చుకోండి'' అన్నాడు, సరస్వతి చేతికి కప్పు నందిస్తూ. సరస్వతి అతడి కళ్లల్లోకి చూసింది.

''ఊ. తాగండి ముందు. లేకపోతే చల్లారిపోతుంది.''

''ఇప్పుడు నాకెందు కండీ?''

''తప్పతడిసి పోయారు మీరు...కాస్త వేడిగా ఇది పుచ్చు కుంటే సర్దుకుంటుంది ..ఊ! తీసుకోండీ! నామాట వినరూ?''

సరస్వతి ఆ కప్పును తీసుకోకుండా వుండలేక పోయింది.

''మరి మీరో?''

''నేను కూడాను! అంత నిస్వార్థపరుణ్ణికాదండోయ్! నేను చాలా చెడ్డవాడిని!''

గలగల నవ్వుతూ ఓవల్టిను కప్పును పెదవుల కానించింది సరస్వతి. తడిసిన జుత్తురేగి చుట్టూచేరి అల్లరి పెడుతున్న సరస్వతి మొహాన్ని ఓవల్టిన్ పొగలమీద చూసిన శ్రీనివాసరావు అంతరం గంలో ఒక పెద్ద ప్రశ్నకు జవాబు దొరికినట్టయింది.

కారు కదిలింది. ఇద్దరూ మాటాడలేదు. పది నిముషాల్లో తిలక్ హైస్కూలు దగ్గ రాగింది కారు.

సరస్వతి ఉలిక్కిపడింది. 'అవును. తమ ఇంటి దగ్గరకు వచ్చారు. అబ్బ! ఇవాళ ఇల్లింత త్వరగా వచ్చేసిందే...'

''మీ ఇంటికి ఎటుతిరగాలో చెబుతారా?''

''అబ్బే, వద్దులేండి! నేను దిగివెడతాను.''

''ఏం...?''

''ఏమీలేదు.'' అని కారు తలుపు తీయబోయింది సరస్వతి. కాని తలుపు ఒప్పుకోలేదు.

"చూశారా మరి...కారుకు కూడా మీరు వెళ్ళడం అంటే ఇష్టంలేదు."

"తలుపు తీయండి!" ఆస్వరంతో సరస్వతి "సముద్రంలో దూకండి" అన్నా శ్రీనివాసరావు ఆలోచించే వాడు గాడు.

శ్రీనివాసరావు దిగివచ్చి బయటనుండి తలుపుతీశాడు. సర స్వతి దిగింది. అతడు కారుతలుపు నానుకుని నిల్చున్నాడు.

"వస్తాను. థాంక్స్!"

"ఫరవాలేదు కాని...మళ్లీ మిమ్మల్ని చూడ్డం ఎప్పుడో?" సరస్వతి పక్కకు తిరిగి చూసింది.

"పలకరేం? మనం కలుసుకోవడం మీ కిష్టంలేదా?"

"అదికాదు"

"మరేవింటి, చెప్పండి!"

"మీరు నా మీద బహువచనం ప్రయోగించడం మాను కోవాలి."

"ఓస్, అదా!"

"వస్తానండి" అని వెళ్ళిపోయింది సరస్వతి. ఆమెభుజాన్ని ముట్టుకోబోయాడు శ్రీనివాసరావు. తటాలున వెనక్కు తిరిగిందామె.

"మళ్ళీ ఎప్పుడు కనబడతారో చెప్పకుండానేవెళ్లిపోతున్నారు?"

"మళ్లీ వర్షం వచ్చినప్పుడు!" అని నవ్వి లేడిలా నడిచి పోయింది సరస్వతి. ఆమె వీధిమలుపు తిరిగిన తర్వాత కూడా ఆ వైపే చూస్తూ నిల్చున్నాడు శ్రీనివాసరావు.

* * *

ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. పరీక్షలు మొదలయాయి.

అఫీసుకు సెలవుపెట్టి మొదటి రోజున లక్ష్మిని పరీక్ష హాలుకు తీసుకెళ్ళి కూచోబెట్టింది సరస్వతి. సాయంకాలంవెళ్ళి పిలుచు కొచ్చింది. ఆ పదిరోజులూ అక్కా చెల్లెలూ పుస్తకాలతో కుస్తీ పట్టారు.

పరీక్షలన్నీ అయిపోయాయి.

"అమ్మయ్య" అని నిట్టూర్చింది—సరస్వతి!

—వారంరోజుల తర్వాత ఒక రోజు పొద్దున సరస్వతి మామూలుకన్న కాస్త త్వరగా లేచింది. అప్పటికే లక్ష్మి వంటింట్లో కుంపటి రాజవేస్తూంది. సరస్వతి తిన్నగా దొడ్డివైపు వెళ్ళింది. అక్కడ కమలమ్మ నీళ్ళ చెంబూ, చీపురూ పట్టుకుని కడగడం చూసింది.

"ఏమిటమ్మా, పొద్దున్నే కడుగుతున్నావ్?" అంది సరస్వతి ఆవలిస్తూ.

"అబ్బే...ఏమి లేదే..." అన్న కమలమ్మ వాలకం సరస్వతికి సందేహం కలిగించింది. సరస్వతి కళ్ళు తుడుచుకుని, తొంగి, కాలవ వైపు చూసింది. ఎర్రటి మరకలు నీటిమీద తేలుతూ వెళ్తున్నాయి.

"అమ్మా!" అని అరిచింది సరస్వతి. చెంబూ చీపురూ వదిలేసి సరస్వతిని చేతిచుట్టులోకి తీసుకుంది కమలమ్మ.

"ఎన్ని రోజులనుండి ఇలా దాస్తున్నావమ్మా?"

"ఏమీలేదు సరస్వతీ! రెండు రోజు లలా వుంటుంది - అదే పోతుంది. డాక్టర్‌గారి మందు పుచ్చుకుంటున్నానుగా!"

సరస్వతి వణికిపోతూంది.

"ఆఖరికి మాకు నువ్వుకూడా లేకుండా చేయదలచుకున్నావామ్మా?"

"పిచ్చితల్లీ! నేనున్నా వూడినా ఒక్కటే! సుఖభోగాలతో వుండవలసిన దానివి నీవు మగవాడిలా సంపాదిస్తూ, వాళ్ళని చదివిస్తూ, నన్ను పోషిస్తూవుంటే ఇలా ఎంతకాలం చూస్తూండను సరస్వతీ?"

"ఇంకెప్పుడూ ఆవిధంగా మాట్లాడకమ్మా .." అని ఆమెను పడకగదిలోకి తీసుకెళ్ళి పడుకోబెట్టి, అక్కడనుండి కదలవద్దని చెప్పి వంటింట్లోకి పరుగెత్తుకు వెళ్ళింది సరస్వతి. లక్ష్మితో చెప్పింది. లక్ష్మి కంటనీరు పెట్టింది.

"అదేవిఁ టక్కయ్యా! నీవు పెద్దదానివి - మాకు ధైర్యం చెప్పాలి! ముందు కళ్ళుతుడుచుకో...ఇది వింటే ఇప్పుడు పిల్లలు లేస్తారు. నీవు కాఫీ పెడుతూండు. నేనువెళ్ళి డాక్టరుగారికి ఫోన్

చేసి వస్తాను! ఎంత డబ్బయినా సరే అమ్మకు మందు ఇప్పిద్దాం'' అని సరస్వతివెళ్ళి ప్రక్కన ఇంజనీరు గారింట్లోనుండి ఫోన్ చేసింది.

ఫోన్‌మీద డాక్టర్ మల్లికార్జునరావ్ పలికేసరికి సరస్వతికి కొంత నిరాశకలిగింది. ఆ పరిస్థితిలో తన స్వార్థం గురించి ఆలోచిస్తున్నందుకు తన్ను తాను దూషించుకుంది సరస్వతి. డాక్టరు గారితో అమ్మ విషయం చెబితే ఆయన ఇంకోగంటలో వస్తానన్నారు.

వచ్చారు; చూశారు.

సరస్వతిని గుమ్మందగ్గరకు తీసుకువెళ్ళి చెప్పారు మల్లికార్జునరావు - 'అమ్మాయ్! మీ అమ్మగారికి క్షయ ఇపుడే ఆరంభమయింది. కాని ఏమాత్రం భయపడాల్సిన అవసరంలేదు. చాలా మంచి మంచి మందులున్నాయి. ఆవిడకు చక్కగా గాలీ, విశ్రాంతీ, పుష్టికరమయిన ఆహారమూ వుండాలి. అంతేనమ్మా. సాధ్యమయినంత త్వరలో ఆవిడ కేమీ లేకుండా చేద్దాం...ఇదిగో ఈ ఇంజక్షను తెప్పిస్తే, సాయంకాలం వచ్చి వేసిపెడతాను...'' అని ప్రిస్కిప్షన్నిచ్చారు మల్లికార్జునరావు.

ఫీజు ఇవ్వబోయింది సరస్వతి.

''వెర్రితల్లీ! నీవు మొదట ఆ ఇంజక్షను మందు తెప్పించవమ్మా'' అని వెళ్ళిపోయారు డాక్టరుగారు.

ఆ ప్రిస్కిప్షన్నీ, తనదగ్గరవున్న ఐదు రూపాయలనూ ఇచ్చి గాయత్రిని మందులషాపుకు పంపింది సరస్వతి. 'ఒక్క ఇంజక్షను ట్యూబు ఖరీదు పన్నెండు రూపాయ' లంటూ వెనక్కు వచ్చింది గాయత్రి.

ఉన్నట్లుండి లక్ష్మి పలికింది. ''ఒక్కనిముషంలో వస్తాను. సరస్వతీ! కాస్త కుంపటిచూడు...'' అని బయటికి వెళ్ళింది.

పదిహేను నిముషాల తర్వాత వచ్చింది లక్ష్మి. ''ఇదుగో సరస్వతీ! ఇరవయి రూపాయలు! ఆ అయిదూ కలిపితే అమ్మకు రెండుట్యూబుల మందొస్తుంది'' అంది లక్ష్మి.

''ఎక్కడిది దక్కయ్యా ఈ డబ్బు?'' అని ఆ ఇరవై రూపాయల నందుకున్న సరస్వతి దృష్టి లక్ష్మి చేతులమీదికి వెళ్ళింది. వాటి

మీద ఉండవలసిన రెండు బంగారుగాజుల స్థానే ఆరేసి రబ్బరుగాజులున్నాయి.

"ఏంపని చేశా వక్కయ్యా!''

''ఆ గాజులకేం సరస్వతీ. భగవంతుడి కృపవల్ల నే నా పరీక్ష పాసయి ఉద్యోగం సంపాదించుకుంటే - వడ్డీతోసహా కట్టి పారేసి తెచ్చుకో వచ్చు. మనకు ఈ గాజులకన్న అమ్మ ఆరోగ్యం ముఖ్యం కదా!''

''అయినా నన్నోమాట అడిగివుండకూడదా అక్కయ్యా? నా చేతులమీద నాలుగున్నాయి కదా?''

''ఛీఛీ మొద్దుమొహమా! నల్గురిలో మెలగవలసిన దానివి, ఆఫీసు కెళ్ళేదానివి, నీవు బోసిచేతులతో పోవడమా! నోరుమూసుకో ఇహ!'' అని లక్ష్మి గాయత్రిని పిల్చింది.

గాయత్రి వెళ్ళి రెండు మందుట్యూబులూ, చిల్లరా పట్టు కొచ్చింది.

''అక్కయ్యా! మా బళ్ళోనే మేష్టారూ ఇవాళ శుక్రవారం పూజకూ...అణా పట్టుకురమ్మన్నారే.'' అని తయారయ్యాడు బాబ్జీ.

''అంతా ఉత్తిదే అక్కయ్యా!'' అంది గాయత్రి.

''తంతాను..." అన్నాడు బాబ్జీ.

"వెధవా! ఈసారి ఆ మాటంటే జాగ్రత్త. ఇంద. ఈ అణా పుచ్చుకో'' అంది సరస్వతి.

గడియారం ఎనిమిదిన్నర కొట్టింది. సరస్వతి ఆఫీసుకు బయలుదేరడానికి సన్నాహం మొదలెట్టింది.

గాయత్రి వచ్చింది ''అక్కయ్యా!" అంది, ఏదో తప్పుచేసిన దానిలా.

''ఏవిటే?''

''మరి రేపు మధ్యాహ్నమేమో..."

''ఊఁ! చెప్పు. ''

''మా థర్డ్‌ఫారం వాళ్ళందరికీ టీపార్టీ వుందే......దాని కో రూపాయి ఇవ్వాలిట."

"ఊఁ--" అని గాయత్రిని దగ్గరకు తీసుకుంది సరస్వతి. దాని జుత్తుని వేళ్ళతో దువ్వుతూ ఒక్కనిముషం కళ్ళు మూసుకుంది సరస్వతి. గాయత్రి తలెత్తి అక్కయ్యను చూసింది.

"పోనీలే అక్కయ్యా! డబ్బు లేకపోతే నేను ఆ పార్టీకి వెళ్ళనులే"

"ఛీఛీ పిచ్చిదానా! అందుక్కాదే.. నీవు ఆ పార్టీకి ఏ బట్టలు వేసుకువెళ్ళితే బాగుంటుందో అని ఆలోచిస్తున్నాను."

"నా నీలిపూల పావడా, గులాబీరంగు గౌనూ తొడుక్కుంటూ నక్కయ్యా!"

"అలాగే! నీ కా రూపాయి సాయంకాలం ఇస్తాను.. ఏం?"

గాయత్రి చెంగున ఎగురుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది. ఆవైపే చూసి నిట్టూర్చింది సరస్వతి. బలవంతాన అక్కడనుండి కదిలింది.

ఓ నెలరోజుల పిదప. సరస్వతి చేతులమీది బంగారుగాజులు నాలుగూ వెళ్ళిన తర్వాత కమలమ్మ దగ్గు కాస్త తగ్గుముఖం పట్టింది. అయినా డాక్టరుమాత్రం ప్రతీ శుక్రవారమూవచ్చి ఇంజక్షనుఇచ్చివెళుతున్నారు. కమలమ్మకు బొత్తిగా రాత్రిళ్ళు నిద్రరాకపోతే మల్లికార్జునరావ్ అత్యవసరమైతే తప్ప వాడవద్దని నిద్రమాత్రలు వ్రాసిచ్చారు. ఆ మాత్రలను జాగ్రత్తగా దాచమని అక్కయ్యతో మరీ మరీ చెప్పింది సరస్వతి.

ఈ మధ్యలో సరస్వతి డాక్టరింటికి వెళ్ళలేకపోయింది. ఒక రోజు సాయంకాలం ఆఫీసునుండి వస్తుంటే బస్సు, పార్కురోడ్ మీద రద్దీ ఎక్కువగా వుండడంవల్ల, కొద్ది నిముషాలు ఆగింది. కిటికీ ప్రక్కన కూర్చున్న సరస్వతి బయటికి తొంగిచూసింది. తమ బస్సు ప్రక్కనే టాపు తీసేసిన కారులో కూచున్న శ్రీనివాసరావు కనుపించాడు. పలకరిద్దా మనుకుంది....ఇంతలోకే బస్సు కదిలింది. వెనక్కు చూచింది. కాని కారు కనబడలేదు ఆ సందడిలో.

ఆరోజు సరస్వతి ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయిం తర్వాత పోస్ట్ బంట్రోతు కమలమ్మ పేరిటికి ఓ కవరిచ్చి వెళ్లాడు. దాని నందుకున్న లక్ష్మి ఆ కవరుమీద గుంటూరు ముద్ర చూసింది. తీసుకెళ్ళి

అమ్మచేతికిచ్చి వరండాలోకి వచ్చి ఏదో అల్లుతూ కూచుంది. అల వాటు ప్రకారం ఆ వుత్తరం ఏమిటో కమలమ్మ పిలిచి చెప్పలేదు. కమలమ్మ దొడ్డివైపు వెళ్ళినపుడు లక్ష్మి పడకగదిలోకి వెళ్ళి ఆమె తల దిండుకింది ఉత్తరం తీసి చదివింది——

"....సరస్వతి మాకు అన్నివిధాలా నచ్చింది. జాతకంకూడా సరిపోయింది. ఎక్కువ ఆడంబరాలు లేకుండా పెళ్ళి జరపాలన్నది మా అభీష్టము. వేయిన్నూటపదహార్లిచ్చి ఒక్కపూట పెళ్ళి జరిపిస్తే చాలు. అయితే, మొదట మీ పెద్దమ్మాయికి పెళ్ళి కానిదే మేము మీ రెండో అమ్మాయిని స్వీకరించడానికి వీలులేదు...."

ఆ ఉత్తరం అక్కడే వుంచి వరండాలోకి వచ్చిన లక్ష్మి కళ్ళు తిరిగాయి. మన సొక క్షణం పాదరసమయింది. గాయత్రి వచ్చి పిలిచేదాకా లక్ష్మి అలాగే కూచుండిపోయింది.

రాత్రి భోజనాలయిం తర్వాత సరస్వతి అడిగింది: "అక్కయ్యా: ఓ మోస్తరుగా వున్నావేమిటే?"

"ఏమీలేదు సరస్వతీ! ఇలా నీమీద ఆధారపడుతూ మళ్ళీ నీ సుఖానికే అడ్డొస్తున్నానుగదా అని ఆలోచిస్తున్నాను."

"నా సుఖానికి అడ్డొస్తున్నావా? ఎవరన్నారూ?"

లక్ష్మి మధ్యాహ్నం వచ్చిన గుంటూరు వుత్తరం సంగతి చెప్పింది.

"అక్కయ్యా! ఇందుకోసం ఇలా అకారణముగా బాధ పడ్డం దేనికి?........ఒకవేళ నీ పెళ్ళి అయిపోయి వుండినా నేనిప్పుడీ గుంటూరు సంబంధానికి ఒప్పుకొనేదాన్ని కానేమో?

"ఏం?" అని ఆశ్చర్యంతో అడిగింది లక్ష్మి. జవాబివ్వలేదు సరస్వతి. సరస్వతి చూపులు దూరంగా ఎక్కడికో చూస్తున్నా, అందులో ఒక నిశ్చలతా, నిర్ణయమూ కనిపించాయి లక్ష్మికి. ఆత డెవరయినాసరే సరస్వతికి తగినవాడే ఆయివుంటాడనీ, తనచెల్లెలి విచక్షణజ్ఞానం ఆధారపడదగిందేననీ అనుకుంది లక్ష్మి.

"అయితే, సరస్వతీ! కనీసం నీవయినా త్వరగా పెళ్ళిచేసుకోవే!" అంది లక్ష్మి ఆదరంతో.

"ఎంత వెర్రిదానివక్కయ్యా! ఇప్పుడు నా పెళ్ళికేనా తొందరా?" అని పొర్లపడుకుంది సరస్వతి. కాని చాలాసేపుదాకా నిద్రపోలేదని లక్ష్మికి తెలుసు.

మరుసటిరోజు శుక్రవారం. మల్లికార్జునరావుగారు వచ్చి కమ లమ్మకు ఇంజక్షనివ్వవలసినరోజు. సరస్వతి మామూలుగా ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయింది.

సాయంత్రం నాలుగింటికి ఇంటిముందు కారాగింది. పరుగెత్తు కెళ్ళి తలుపుతీసింది లక్ష్మి.

కళ్ళు చెదిరాయి. పడబోయి గుమ్మంపట్టుకుంది లక్ష్మి. ఒక్క క్షణంలో తమాయించుకుంది.

"కమలమ్మగారుండడం ఈ ఇంట్లోనే కదండీ?" జవాబు చెప్ప ప్రయత్నించిన లక్ష్మి తలమాత్రం ఊపగల్గింది.

"మాఅన్నయ్యగారి కివాళ వేరే కేసొకటి వచ్చిందీ....అంచేత నేను రావలసివచ్చిందండీ! నాపేరు శ్రీనివాసరావు" అంటూ అతడు లెదర్‌బాగ్‌తో లోపలి కడుగుపెట్టాడు.

లక్ష్మి పూర్తిగా తేరుకుంది. అతణ్ణి అమ్మ గదిలోకి తీసుకు వెళ్ళింది. ఇంజక్షనిచ్చిం తర్వాత శ్రీనివాసరావు చేతులు కడుక్కోవా లని సూచించాడు. అతణ్ణి దొడ్డిదగ్గరకి తీసుకెళ్ళి అతడిచేతిమీద నీళ్ల పోసి సబ్బు ఇచ్చింది లక్ష్మి. అతడి ప్రతికదలికనూ లక్ష్మి వేయి కళ్ళతో భక్షించింది. అతడు దేనినో వెతుకుతున్నట్లనిపించింది లక్ష్మికి.

"ఆ....కంపెనీలో పనిచేస్తున్నవారు మీ సిస్టరాండి?" అన్నాడు శ్రీనివాసరావు చేతుల్ని రుమాలుతో తుడుచుకుంటూ.

"అవునండీ" అనగల్గిన లక్ష్మి హృదయం తేలికయినట్లని పించింది.

"ఆమె ఇంకా ఆఫీసునుండి రాలేదనుకుంటాను."

"లేదండీ! లక్ష్మి హృదయాంబరం మీద మబ్బులు బయలు దేరుతున్నాయి.

"ఆమె రోజూ ఇంటికి లేట్‌గా వస్తారేమో కదూ?"

"ఆరింటికి వస్తూంటుందండి!"

ఎడమ మణికట్టుమీద షర్టు తొలగించి చేతివాచి చూసు కున్నాడు శ్రీనివాసరావు. "నాలుగున్నరే అయింది!" అన్న శ్రీని వాసరావు స్వరంలోని నిరాశ లక్ష్మి గుండెను గొడ్డలిలో నరికింది. ఆమె అనుమానం అయిదు నిముషాల వ్యవధిలో యథార్థంగా ఘనీ భవించింది.

నాలుగేళ్ళకింద ఒకానొక రోజుసాయంకాలం బస్టాపు—సీలిరైట—స్టెతస్కోపూ.... తిరిగాయి లక్ష్మికళ్ళముందు. ముందురోజు రాత్రి గుంటూరు సంబంధం వద్దన్నప్పటి సరస్వతి నిశ్చలమయిన దూరపు చూపులు సుత్తిదెబ్బల్లా తగిలాయి వెనువెంటనే.

"వస్తానండి!" శ్రీనివాసరావు బయటికి వచ్చాడు. "ఈ అమ్మాయి! అదేవిటో బెంగగా.... పరధ్యానంగా వుంటుందేం? పాపం, నాన్నగారు పోయారు; అమ్మ ఆరోగ్యం సరిలేదు.... దిగులు కాబోలు.... అయినా ఈమెకూ సరస్వతికీ ఎంత తేడా వుందీ!"

శ్రీనివాసరావు లక్ష్య శూన్యుడై కారునడుపుకుంటూ వెడు తున్నాడు.

"ఏమీ తోచడంలేదు. ఎక్కడికెళ్ళాలి!.... ఉత్త ఇడియట్ని! ఇవాళ పొద్దున 'కమలమ్మగారికి ఇంజక్షనిచ్చి రావోయ్' అని అన్నయ్య చెప్పేసరికి టయిమయినా చూచుకోకుండా సరస్వతిని చూడవచ్చుగదా అన్న ఉత్సాహంతో వచ్చేశాను.... ఆరోజు కారులో దిగబెట్టిన తర్వాత మళ్ళీ కనపడనేలేదు.... తను!.... ఏదయినా సిని మాకువెడితే.... అయినా టయిము ఐదున్నరేగా?...."

శ్రీనివాసరావు పార్కురోడ్ 'కెర్బ్' లో కారు ఆపి దిగాడు. సిగరెట్టు వెలిగించి నడిచాడు. థియేటరుముందు పేవ్మెంటుమీద నిల్చుని 'జెనిఫర్ జోన్స్, గేరీకూపర్'ల పోస్టర్ చూస్తున్నాడు.

"నమస్తే" అంత శబ్దసాగరంలోనూ మెరుపుతీగలా తాకిం దా స్వరం. ఉలిక్కిపడి తిరిగి చూశాడు. సరస్వతి నిలబడివుంది. ఆవిడ చేతుల్లో ఏదో పేకెట్ వుంది.

"నమస్తే" అంది సరస్వతి మళ్ళీ.

"ఓ...న..నమస్తే..." ఇంకా తన అదృష్టాన్ని నమ్మలేక పోయాడు శ్రీనివాసరావు.

"అలా కొత్తగా చూస్తారేం నన్నూ?"

"ఐయామ్ సారీ!...ముందీ జనాభా నుండి బయటపడదాం రండి" అని ఆవిడ చేతిని తీసుకోవడానికని తనచేతిని జాచాడు.

తన చేతిని జాచకుండానే "నేను వస్తున్నాగా?" అంది సరస్వతి నవ్వుతూ.

శ్రీనివాసరావు అంతజనాన్నీ తప్పించుకుని పక్కవీధిలో వున్న ప్రశాంతమయిన ఒక పెద్దహోటలు దగ్గరి కెళ్ళాడు. లోపలికి పోబోయాడు.

"ఒక్కమాట!" అంది సరస్వతి. అతడు తిరిగి చూశాడు.

"బిల్లు నేను చెల్లించడానికి ఒప్పుకుంటేనే లోపలికి వస్తాను."

"అబ్బెబ్బె! అదేమిటీ ...." అనబోయాడు శ్రీనివాసరావు.

"అయితే క్షమించండి!" అని గిరుక్కున వెనక్కు తిరిగింది సరస్వతి.

"అరెరె! చంపేశారు! ఒప్పుకుంటాను...రండి రండి..." సరస్వతి తిరిగిచూసింది. కాని కదల్లేదు.

"శరణాగతి తర్వాత కూడా సత్యాగ్రహమేనా?" గవ్వలు విసిరినట్లు నవ్వింది సరస్వతి.

"ఊ! కదలండీ!"

"అదిగో...ఆ 'అండీ'లే మానుకోమని ఇదివరకే మనవి చేసుకున్నాను."

"ఓ అదా...ఇదిగో ఈసారి మీరు...ఐ మీన్. మనం కలుసుకునేసరికి దిద్దేసుకుంటాను లెండి......ఐ యామ్ సారీ...ఆ 'లెండి' లేదండి... మైగాడ్!"-నవ్వేశాడు శ్రీనివాసరావు—సరస్వతి ప్రతిధ్వనించింది.

ఇద్దరూ లోపలికి వెళ్ళి మేడమీద ఒకమూల టేబిల్‌వద్ద కూచున్నారు. జనం బొత్తిగా లేరు. తెల్లటి యూనిఫారం ధరించిన

సర్వర్ దేవదూతలా నిశ్శబ్దంగా వచ్చి నిల్చున్నాడు. సరస్వతి స్వీట్లు చెప్పింది. శ్రీనివాసరావు ఆమెను చూడడమే చాలన్నట్లు కూచు న్నాడు.

ఉన్నట్లుండి ''సరస్వతీ'' అన్నాడు శ్రీనివాసరావు.

సరస్వతి అతడి కళ్ళల్లోకి చూసింది. 'తన పేరు....అది తన పేరేనా....అంత లాలిత్యమూ, అంత మాధుర్యమూ....తనపేరులో వున్నాయా?'

''యథార్థం చెప్పడానికి సాహసిస్తున్నందుకు క్షమించు సర స్వతీ!''

'ఏమిటది'—అన్నట్లు చూసిన సరస్వతికి ఎదురుచూస్తున్న ముహూర్తం ఆసన్నమయిందని మరుక్షణం తెలిసింది.

''ఇలా దాగుడుమూత లెన్నాళ్ళు సరస్వతీ....?''

డాక్టరుగారూ! నా ఇప్పటి జీవితం నాకు ఎంతో సుఖాన్నీ, సంతృప్తినీ ఇస్తూంది. దానిని మార్చుకోవలసిన అవసరం కనిపిం చడం లేదనుకుంటున్నాను.''

సర్వర్ స్వీట్లు తెచ్చిపెట్టి మాయమయాడు.

''భ్రమ సరస్వతీ, భ్రమ! కన్నతల్లిపట్లా, నీ తోడబుట్టిన వాళ్ళపట్లా నీ ధర్మమనుకుంటున్న దానిని.........నిన్ను నీవు మోస గించుకోగల స్థాయికి పొడిగించుకుంటున్నావు ''

''అలా మాట్లాడకండి డాక్టర్!''

''నీకు బాధకల్గిస్తే క్షమించు సరస్వతీ! నీవూ నేనూ 'మన' మయినపుడు నీవాళ్ళ బాధ్యత నాదిగా...!''

''డాక్టర్!'' అన్న సరస్వతిస్వరం శ్రీనివాసరావును ఆపింది. సరస్వతి మౌనంగా కూచుంది. ఆ లేత హృదయంలో జరుగుతున్న సంక్షోభాన్ని అణగద్రొక్కడానికి ఆ అమ్మాయి తన మనోబలమంతా వినియోగిస్తున్నదని తెలిసిన శ్రీనివాసరావు టేబిల్‌మీదవున్న ఆమె అరచేతిమీద తన అరచేతిని వుంచాడు.

''మాట్లాడు సరస్వతీ! నీవు సరేఅంటే మీ అమ్మతో మా అన్నయ్యను మాట్లాడమంటాను.''

ఒక్క క్షణం వూరుకుండి పలికింది సరస్వతి:

"ఇంకెప్పుడూ ఈ ప్రసక్తి తీసుకురాకండి డాక్టర్! నా హృదయం మీకు తెలిసేవుండవచ్చు; వుండకపోవచ్చు గాని దానిని గురించి నేనిప్పుడు మాట్లాడ దలచుకోలేదు. ఆవిషయమై నేనొక నిర్ణయానికి వచ్చినపుడు మీకు తెలియజేస్తాను: నన్ను నమ్మండి. అందాకా ఆవిషయం గురించి మాట్లాడనని చెప్పండి డాక్టర్!" అంది సరస్వతి.

"అలాగే సరస్వతీ! నీకోసం ఇలాగే ఎన్ని ఏళ్ళయినా కాచుకుని వుంటాను."

"ఎంత మంచివారు మీరు!" అని అతడి అరచేతిని తన రెండుచేతులమధ్య వుంచుకుని ఒక్క క్షణంసేపు కళ్ళు మూసుకుంది సరస్వతి.

మరుక్షణం సరస్వతి లేచింది. స్వీట్లుమాత్రం అలాగే వున్నాయి.

ఇల్లుచేరింది సరస్వతి. లక్ష్మిని పలకరిస్తే బాగానే మాట్లాడింది; కాని ఎక్కడో ఏదో లోపించిం దనిపించింది. సరస్వతి ఆలోచనల దారి వేరయింది.

'అక్కయ్య ఇంకా ఆ గుంటూరు సంబంధానికి తాను అడ్డొచ్చానని బాధపడుతూందేమో... వెర్రిమనిషి... నాన్నే వుండివుంటే ఈపాటికి పెళ్ళయి ఎంతహాయిగా వుండేది అక్కయ్య!... హుం... పెళ్ళి ఆయన... వద్దన్నా ముందుకొచ్చి నిలబడతారు...మనిషి కాదు....దైవం....స్....అబ్బబ్బ....ఉహూ! అక్కయ్య పెళ్ళి... గాయత్రి చదువు... అమ్మ ఆరోగ్యం... బాబ్జీ ఒకడూ...ఇవన్నీ వున్నాయి. ఆయన...భవిష్యత్తంతా తనకు వదిలేయమంటారు... వీల్లేదు...అలా కాకూడదు...నాన్న ఒప్పుకోరు...నాన్న! నాన్న ఈయన్ను చూస్తే ఏమనేవారో...ఎవరయినా ఏమనగలరూ! ఒక్కమాటే '

సరస్వతి మనస్సూ, హృదయమూ భూతభవిష్యత్తులలో పడి వర్తమానానికి దూరమయాయి. ఆఫీసులో డైరెక్టరు రాజారావు

"ఏమమ్మా సరస్వతీ! ఎన్నడూ లేనిది 'స్పెల్లింగు'లు కూడా తప్పుగా రాస్తున్నావే" అన్నారు.

ఇదంతా లక్ష్మికి తెలియదు. లక్ష్మి తనచుట్టూ ఒక ప్రాకారం నిర్మించుకోసాగింది...

—వారం రోజుల తర్వాత—

మధ్యాహ్నం నాలుగింటికి "సరస్వతిగారూ! ఫోనొచ్చింది"— అన్నాడు ప్యూను. పరుగెత్తుకెళ్ళింది సరస్వతి.

"ఎవరండీ—సరస్వతిగారా? వెంటనే ఇంటికిరండి...నేను మీ పక్కింటి ఆవిడను ...వెంటనే రండి...మీ అక్కయ్య లక్ష్మి..." సరస్వతి ఫోన్ వదిలేసింది. ఆమెను పడిపోకుండా మరొక లేడీక్లర్కు పట్టుకుని కూచోపెట్టింది. డైరెక్టరు రాజారావు గారి కీ విషయం తెలియగానే తన కారును తెప్పించి, సరస్వతిని వాళ్ళ ఇంటికి తీసుకెళ్ళారు.

ఇంటి గుమ్మందగ్గర దిగేసరికే గుండెలు పగిలేటట్లు కమలమ్మ ఏడుపు వినిపించింది. గుమ్మంలో, అక్కడా ఇరుగు పొరుగు—ఆడా మొగా నిల్చునివున్నారు. సరస్వతి ఒక్కదూకులో లోపలికి వెళ్ళింది 'అక్కయ్యా' అని అరుస్తూ.

హాల్లో ..క్రింద... చాపమీద పడుకోబెట్టబడివుంది—లక్ష్మి శరీరం. వార్తాపత్రికలు రెండు మూడు హాలుమూలల్లో ఎగురుతున్నాయి.

—డైరెక్టరుగారు చేతిరుమాలుతో కళ్ళొత్తుకుంటూ అడిగితే ప్రక్కింటాయన చెప్పసాగాడు..."ఇవాళ మధ్యాహ్నం ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. ఫలితా లొచ్చాయికదండీ! ఈ దౌర్భాగ్యురాలు పరీక్ష రాసిందిలెండి; ఫెయిలయిందట! అందుకని వాళ్ళమ్మకు డాక్టరు రాసిచ్చిన నిద్రమాత్ర లన్నిటినీ..."—ఇహ డైరెక్టరుగారు వినలేకపోయారు...

—మరుసటి రోజు రాత్రి పది గంటలయింది. హాల్లో టేబిల్ మీద రెండు చేతులమధ్య తల ఆనించి కూచుంది సరస్వతి. గాయత్రీ,

బాబ్జీ ఒకమూల పడుకుని నిద్రపోతున్నారు. పడకగదిలోనుండి కమలమ్మ వెక్కిళ్ళు వినపడుతున్నాయి.

సరస్వతి లేచి సరిగా కూచుంది. డ్రాయరు తెరిచి కాగితమూ కలమూ తీసుకుంది.

"డాక్టరుగారికి,

వారంరోజులలో నేనొక నిర్ణయానికి రాగల్గినందుకు ఆశ్చర్య పోతారేమో?...మీరెదురు చూస్తున్న వార్త నందజేయలేక పోతున్నందుకు నన్ను క్షమించండి...మీరు భవిష్యత్తులో ఎప్పుడూ కూడా నన్ను కలవడానికిగాని, నాతో మాట్లాడ్డానికిగాని, నాకు వుత్తరం రాయడానికి గాని ప్రయత్నించవద్దని ఈ దీనురాలి ప్రార్థన. మీ హృదయంలోని భావాలను ఎరిగిన దానిని గనుక నే ఇంత కఠినమయిన కోర్కెను కోరుతున్నాను మీరు తప్పకుండా ప్రసాదిస్తారన్న పూర్తినమ్మకం వుంది...సెలవు.

—సరస్వతి"

ఉత్తరం మడిచి కవరులో పెట్టి లైటార్పింది సరస్వతి.

లేచి వెళ్ళి గాయత్రీ, బాబ్జీలమీద చెరొక చేతినీ వేసి, వాళ్ళ మధ్య పడుకుంది.